

Klassering: FA - M34
Arkivsak: 16/1175/6
Saksbehandler: Yvona Holbein
Forvaltning VVA

Utvalg	Saksnummer	Møtedato
Klima-, økologi- og samferdselsutvalget	038/17	07.06.2017
Teknisk utvalg	046/17	08.06.2017
Formannskapetets behandling av kommunestyresaker	072/17	14.06.2017
Kommunestyret	072/17	21.06.2017

Temaplan Strategi for overvann og vassdrag 2017 - 2026, Lørenskog kommune

Vedlegg:

Vedlegg 1: Temaplan - Strategi for overvann og vassdrag

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

KS-sak 018/17, 15.03.2017, Temaplan klima og energi 2017 - 2026

Tidligere behandlinger

KS-sak 041/15, 27.05.2015, Klimatilpasninger og overvann

Sammendrag:

Lørenskog har et omfattende nettverk av elver og bekkedrag som renner gjennom kommunen, både over og under bakken. Klimaendringene, fortettingen, urbaniseringen, det aldrende ledningsnett og hindringer i vassdraget øker faren for skader ved flom. Det reduserer også det biologiske mangfoldet og øker faren for forurensning av vassdraget vårt. Rådmannen legger derfor frem Temaplan Strategi for overvann og vassdrag. Temaplanen peker på de største utfordringene, trekker opp løsningsprinsipper og definerer mål og strategier for å redusere risikoene. Temaplanen definerer en overgripende strategi som forankrer kommunens holdning til hvordan vannressursene skal håndteres på en klimatilpasset og bærekraftig måte.

Det videre arbeidet vil bestå i å utarbeide en handlingsplan.

Saksopplysninger:

Rådmannen orienterte kommunestyret 25.05.2015 i KS-sak 041/15 Klimatilpasninger og overvann om arbeidet med å utarbeide en temaplan. I saksopplysningene kunne man blant annet lese:

«Da kommunestyret behandlet KS-sak 087/14 Hovedplan VA-infrastruktur ble følgende oversendelsesforslag vedtatt:

Følgende oversendes administrasjonen:

Kommunestyret ber administrasjonen om å vurdere å ta inn i VA-planen foreliggende kunnskap om fremtidige miljøløsninger innen VA.

Rådmannen vil i denne sak behandle kommunestyrets oversendelsesforslag.

Overvann er samlebetegnelsen på regnvann som renner av bygninger, veier og andre tette flater, men overvann er også smeltevann. Etter hvert som det bygges mer og tettere har vannet færre veier å gå. Samtidig regner det stadig mer og kraftigere. Mer overvann kan føre til store skader på bygninger og infrastruktur og til og med være til skade for liv og helse. Dette tydeliggjøres jevnlig i nyhetsbildet.

Tidligere ble det bygget avløpsrør som var ment å ta hånd om både kloakk og overvann, enten i en og samme ledning eller i to separate ledninger. Etter datidens målestokk ble disse rørene bygget store, men når det regner stadig mer og kraftigere er de ikke lenger store nok til å takle vannmengdene. Resultatet blir at kloakk, blandet med regn- og smeltevann, slippes ut og forurenses vassdragene.

Kommuneplanen tar innover seg utfordringene med overvann. I kommuneplanens del 3, planbeskrivelse, bestemmelser og retningslinjer kapittel 5.5 om Overvannshåndtering, står det følgende:

Overvann skal løses lokalt innenfor hver enkelt eiendom eller planområde. I størst mulig grad skal overvann tas hånd om ved kilden slik at vannbalansen opprettholdes tilnærmet lik naturtilstanden. Andel tette flater skal søkes minimalisert.

Overvannshåndtering skal planlegges slik at det kan inngå som et bruks- og trivselselement i utearealer. Overvann bør også bidra til å sikre biologisk mangfold.

Naturlige flomveier skal bevares.

Krav om lokal overvannshåndtering gjelder også i bygge-/anleggsperioden.

Også Hovedplan VA-infrastruktur har bestemmelser om overvann. I kapittel 3.5 Tiltak overvann er det definerte tiltak knyttet til utbyggingsprosjekter, åpning av bekker, avrenning fra kommunale bygg, tilrettelegging av flomveier og rehabilitering av ledningsnett for overvann.

I kommuneplanen er det allerede vedtatt at overvann skal løses lokalt og at det skal planlegges slik at det fremgår som et bruks- og trivselselement i lokalmiljøene. Eksempler på dette kan være at bekker åpnes, at det anlegges grønne og gjennomtrengelige flater istedenfor tett asfalt eller at det anlegges vannspeil og renseparker. Dette betyr at overvann må tas med i planleggingen i byggesaker og reguleringsplaner. Således gir bestemmelsen i kommuneplanen unike muligheter for å planlegge trivelige bomiljøer og en sikker håndtering av overvannet.

Både kommuneplanen og hovedplanen trekker altså opp linjer for arbeidet med overvann. Våtere vær og fortetning av kommunen øker utfordringene med å ta hånd om overvannet på best mulig måte. Et viktig skritt på veien er at alle aktører, både private og kommunale, har en felles forståelse for håndtering av overvann slik at overvannshåndtering blir en naturlig del av arealplanleggingen.

Rådmannen har derfor startet arbeidet med å utvikle en plan for helhetlig overvannshåndtering. Planen skal være en temaplan og et verktøy i arealplanleggingen. Den skal definere mål og strategier for hvordan det skal arbeides med overvann i årene som kommer. Denne overordnede planen skal deretter konkretiseres i en handlingsplan der tiltak defineres. Tiltakene kan for eksempel være en bekkeåpning og en fangdam i Røykåsbekken eller det kan være informasjonsmøter og utarbeidelse av veiledere og brosjyrer.»

Temaplanen er nå ferdig utarbeidet og legges i denne saken frem for kommunestyret.

Planprosess

Etter at arbeidet med temaplanen startet, så rådmannen behov for å utvide planen til også å gjelde vassdrag. Temaplanen endret derfor navn til Strategi for overvann og vassdrag.

Arbeidet med Temaplan Strategi for overvann og vassdrag (overvannsstrategien) pågikk parallelt med Temaplan Klima- og energi som kommunestyret vedtok 15.03.2017 i KS-sak 08/17.

Den 22.06.2016 oppnevnte kommunestyret i KS-sak 89/16 representanter til et tverrpolitisk utvalg. Utvalget skulle bidra til en felles klima- og energipolitisk plattform. Overvannsstrategien og utfordringene i forhold til overvann og vassdrag ble presentert i dette utvalget og utvalgets innspill ble innarbeidet i strategien. Utvalget avholdt sitt siste møte den 15.11.2016.

For å sikre forankring blant kommunens innbyggere ble arbeidet med overvannsstrategien presentert for innbyggerne på en åpen informasjonskveld 21.06.2016.

Sentrale føringer

I Stortingsmelding 33 om klimatilpasning i Norge fremkommer det at større og mer intense nedbørmengder, som følge av klimaendringene, stiller større krav til forvaltningen av vassdragene og overvann i byene våre. Klimaendringene og utfordringene ble også understreket i rapporten Klima i Norge 2100 og NOU 2015:16, Overvann i byer og tettsteder.

Klima i Norge 2100 og etterfølgende Klimaprofil for Oslo og Akershus tegner følgende forventninger til klimaendringene i Oslo og Akershus:

- gjennomsnittstemperatur en øker med 4 grader frem til 2100
- vesentlig flere og mer intense episoder med kraftig nedbør
- flere og større regnflommer
- økning i flomvannføring i mindre bekker og elver
- økt erosjon, jord- og flomskredfare som følge av økte nedbørmengder

Klimaprofilen anbefaler derfor at det brukes et klimapåslag på minst 40 % (klimafaktor 1,4) på dimensjonerende regnskyll. Dette innebærer at man legger på 40 % ekstra «regn» på dagens situasjon for å simulere hva som kan forventes i fremtiden. Lørenskog kommune har de siste 2 årene allerede brukt klimafaktor 1,5 som er i tråd klimaprofilen og fylkesmannens anbefalinger. Dette er det samme nivå som Skedsmo kommune har vedtatt i sin kommuneplan. Klimafaktoren skal benyttes i all arealplanlegging.

I NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder, anbefales det at kommunene utarbeider en egen strategi for håndtering av overvann.

Oppbygging og avgrensning av temaplanen

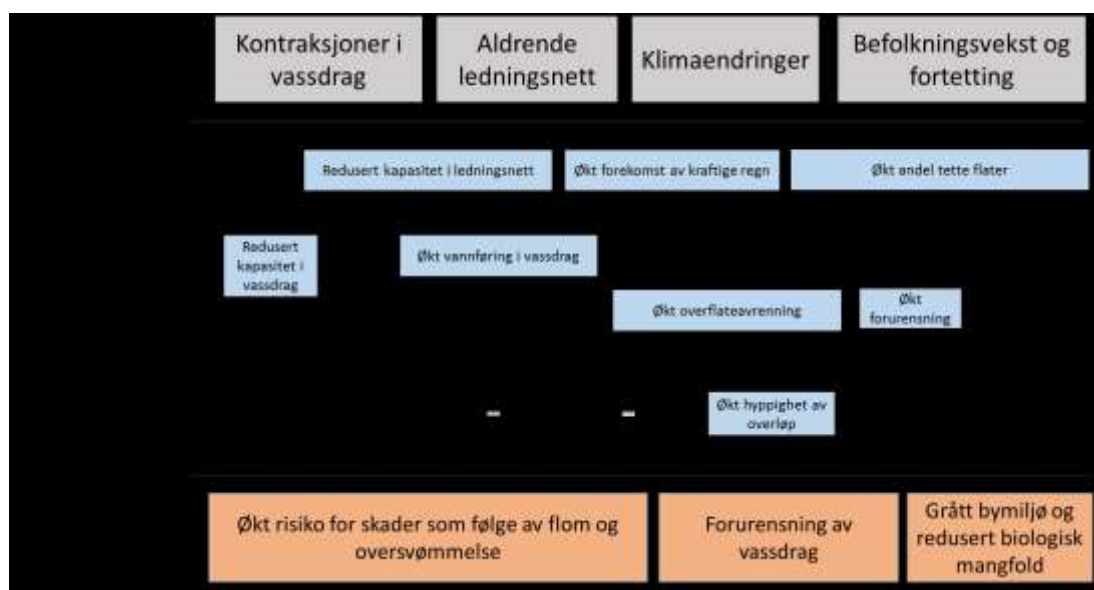
Både Hovedplan for VA-infrastruktur og kommuneplanen trekker opp viktige prinsipper basert på nasjonale og internasjonale føringer. Overvannsstrategien tar opp i seg disse prinsippene.

Overvannsstrategien starter med en beskrivelse av formålet med planen, behov og forankring. Videre gis det en beskrivelse av utfordringen som er knyttet til overvann og vassdrag. Et eget kapittel er viet til prinsipper for løsninger. Til slutt defineres målene for det videre arbeidet med overvann og vassdrag.

Beskrivelse og hovedkonklusjonene i overvannsstrategien

Strategien starter med en beskrivelse av utfordringene, både i dag og i fremtiden, slik at det tegnes et helhetlig bilde og slik at målformuleringene bygges på tilstrekkelig kunnskap.

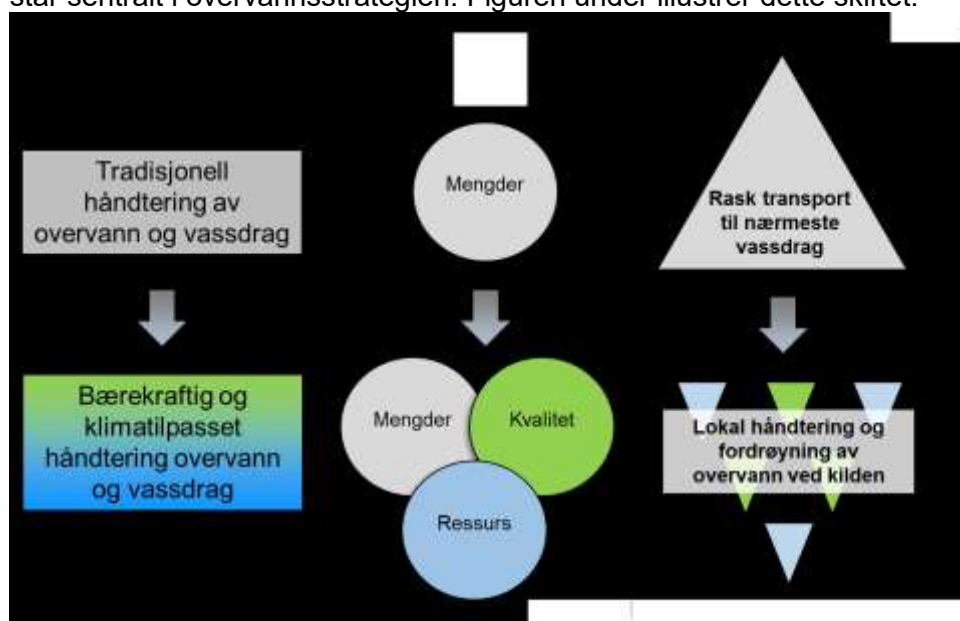
Figuren under viser sammenheng mellom årsaker og konsekvenser knyttet til utfordringene med dagens håndtering av overvann og vassdrag.

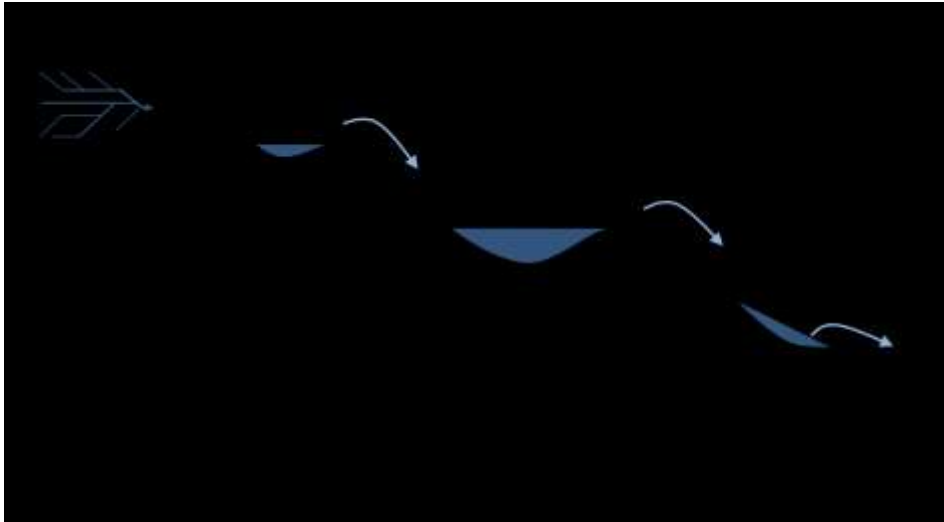
Figuren viser at klimaendringer, fortetting, aldrende ledningsnett og hindringer i vassdragene er de største utfordringene, og at konsekvensene er økt risiko for skader som følge av flom og forurensning av vassdrag. Det vil også føre til redusert andel av blågrønne arealer og biologisk mangfold.

Konklusjonen i overvannsstrategien er at kommunen bør ha en tydelig og godt fundert holdning til håndtering av disse utfordringene. Holdningen bør være basert på prinsipper for bærekraftig håndtering av vann og vassdrag.

Tradisjonelt har vi bygget overvannsnett med ledninger og sluk. Regn- og smeltevann har blitt ført bort under bakken. Vannets kvalitet og den ressursen vannet er for mennesker, dyr og planter har vært gitt lite oppmerksomhet. I tråd med skiftet i overvannshåndteringen nasjonalt og internasjonalt, må vannets kvalitet i større grad prioriteres. Dette betyr at vannet ikke sendes bort i ledninger under bakken men utnyttes som en ressurs for nærmiljøet. Skiftet fra tradisjonell, til bærekraftig og klimatilpasset håndtering av overvann og vassdrag står sentralt i overvannsstrategien. Figuren under illustrer dette skiftet.

Som svar på skiftet i overvannshåndteringen, har Norsk Vann (ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vannbransjen i Norge) i rapport 162/2008, Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering, definert føringer for hvordan fremtidsrettet håndtering av overvann bør være. Et vesentlig element i denne håndteringen er den såkalte tretrinnsstrategien for overvannshåndtering:

Trinn 0 består av den nødvendige planleggingen som må til for å finne de gode løsningene for trinn 1, 2 og 3.

Trinn 1 omfatter alle fysiske tiltak som fanger opp og infiltrerer regn i mindre mengder. Eksempler på dette kan være blomsterbed som fanger opp og tar vare på regnvannet eller det kan være grønne tak. Slike åpne overvannsanlegg vil bidra til forskjønnelse av nærmiljøet og bidra til god vannbalanse og rensing av overvannet.

Trinn 2 omfatter fysiske tiltak som forsinker og fordrøyer (lagrer) overvannet. I prinsippet kan trinn 2 også løses med åpne overvannstiltak på bakken. Et eksempel kan være et vannspeil. På grunn av begrensede arealer anlegges det imidlertid ofte store rørmagasiner under bakken som forsinker og fordrøyer vannet før det slippes ut til det kommunale overvannsnett og videre til nærmeste vassdrag.

Trinn 3 omfatter alle fysiske tiltak som sikrer at vannmengder ved ekstrem nedbør føres trygt vekk og ikke medfører lokal oversvømmelse. Vanligvis er dette definert som flomveier (ofte langs veiene). Flomveiene skal føre vannet til nærmeste vassdrag. I Lørenskog tåler imidlertid ikke dagens vassdrag mer vann. Flomhendelsen september 2015 viste dette. Det må derfor anlegges oversvømmelsesarealer. Flerfunksjonelle arealer som fotballbaner, lekeplasser og lignende kan benyttes til å fordrøye vannet ved ekstrem nedbør.

Basert på utfordringene og prinsipper for bærekraftig overvannshåndtering er det i overvannsstrategien definert et overordnet mål og 4 hovedmål. Det er også knyttet effektmål til disse og definert strategier for å nå dem. Det tverrpolitiske utvalget bidro i prosessen med å utarbeide disse målene. Målene fremstår slik det det tverrpolitiske utvalget anbefalte.

Det overordnede målet i overvannsstrategien er formulert slik:

«Lørenskog kommune skal forvalte overvann og vassdrag på en bærekraftig måte slik at samfunnets funksjoner, helse, miljø og naturen ikke påvirkes negativt.»

De 4 hovedmålene lyder:

- Mål 1: Redusere skader som følge av flom og oversvømmelse*
Mål 2: Overvann og vassdrag skal utnyttes som en ressurs
Mål 3: Det skal tilrettelegges for en naturlig vannbalanse og et rikt biologisk mangfold
Mål 4: Sikre god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomster innen 2021

Videre arbeid

Basert på målene som er definert i overvannsstrategien og utfordringene kommunen står overfor, er det skissert en rekke tiltak i overvannsstrategien. Kjente og planlagte tiltak er sammenstilt i en egen tabell i strategiens vedlegg 8. I tillegg er det pekt på aktuelle løsninger under hvert kapittel der utfordringene beskrives. Disse vil danne grunnlaget til arbeidet med en egen handlingsplan. Handlingsplanen legges senere frem for politisk behandling.

Vurdering:

Det tverrpolitiske utvalget har i perioden 13.9.2016 til 15.11.2016 avholdt 5 møter. I sitt siste møte ga utvalget sin tilslutning til at rådmannen ferdigstiller Temaplan Strategi for overvann og vassdrag med de målformuleringene som ble behandlet av utvalget. Rådmannen fikk gode innspill fra utvalget og disse er innarbeidet i temaplanen.

Overvannsstrategien synliggjør hvilke utfordringer kommunen står overfor, definerer mål og skisserer hvilke løsninger som er aktuelle. Målformuleringene er ment å fungere som en overgripende strategi som forankrer kommunens holdning til hvordan vannressursene skal håndteres på en klimatilpasset og bærekraftig måte.

I vedlegg 8 til forslag til temaplan, er det en oversikt over planlagte tiltak i 2017/2018. Tiltak 1-8 er finansiert gjennom økonomiplan 2017-2020. Ikke alle tiltakene 9-14 er finansiert og rådmannen vil se på muligheten for å innarbeide disse i forbindelse med økonomiplan 2018-2021.

Rådmannen anbefaler at overvannsstrategien følges opp av en egen handlingsplan som legges frem for politisk behandling våren 2018.

Rådmannens forslag til innstilling:

1. Temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017 – 2026 for Lørenskog kommune vedtas slik den fremkommer i vedlegg 1.
2. Det utarbeides en handlingsplan for oppfølging av temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017-2026 som legges frem for politisk behandling våren 2018.

07.06.2017 Klima-, økologi- og samferdselsutvalget

Forslag fremsatt i møte:

Berit Broch (H) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av H og Frp:

"2.4.: Det skal foreligge en overvannsstrategi i alt fremtidig planverk."

Votering:

Rådmannens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Berit Broch ble enstemmig vedtatt.

KØS-038/17 Vedtak:

1. Temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017 – 2026 for Lørenskog kommune vedtas slik den fremkommer i vedlegg 1.
2. Det utarbeides en handlingsplan for oppfølging av temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017-2026 som legges frem for politisk behandling våren 2018.

2.4.: Det skal foreligge en overvannsstrategi i alt fremtidig planverk.

08.06.2017 Teknisk utvalg**Forslag fremsatt i møte:**

Ingen.

Votering:

Rådmannens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

TK-046/17 Vedtak:

1. Temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017 – 2026 for Lørenskog kommune vedtas slik den fremkommer i vedlegg 1.
2. Det utarbeides en handlingsplan for oppfølging av temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017-2026 som legges frem for politisk behandling våren 2018.

14.06.2017 Formannskapetets behandling av kommunestyresaker**Forslag fremsatt i møte:**

Christopher O. Lønes (H) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av H og Frp:

"Pkt. 2.4 i temaplan:

Det skal foreligge en overvannsstrategi i alt fremtidig relevant planverk."

Votering:

Rådmannens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Christopher O. Lønes ble enstemmig vedtatt.

FSBKS-072/17 Vedtak:

1. Temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017 – 2026 for Lørenskog kommune vedtas slik den fremkommer i vedlegg 1.
2. Det utarbeides en handlingsplan for oppfølging av temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017-2026 som legges frem for politisk behandling våren 2018.

Pkt. 2.4 i temaplan:

Det skal foreligge en overvannsstrategi i alt fremtidig relevant planverk.

21.06.2017 Kommunestyret

Forslag fremsatt i møte:

Ingen.

Votering:

Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KS-072/17 Vedtak:

1. Temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017 – 2026 for Lørenskog kommune vedtas slik den fremkommer i vedlegg 1.
2. Det utarbeides en handlingsplan for oppfølging av temaplanen Strategi for overvann og vassdrag 2017-2026 som legges frem for politisk behandling våren 2018.

Pkt. 2.4 i temaplan:

Det skal foreligge en overvannsstrategi i alt fremtidig relevant planverk.

Lørenskog, 02.12.2021

Ragnar Christoffersen
rådmann

Knut Edvard Helland
kommunaldirektør